

Aan de gemeenteraad

Behandeld door J.M.H. Donker
Doorkiesnummer 030 - 28 65227
E-mail jan.donker@utrecht.nl
Bijlage(n) -

Datum 6 april 2021
Kenmerk 8623913
Onderwerp Coronasanering schulden
Beleidsveld Werk en Inkomen

Geachte leden van de raad,

In deze brief informeren wij u over de Coronasanering schulden, waarmee we Utrechters helpen om snel en duurzaam schuldenvrij te worden.

Door de coronapandemie is nog duidelijker geworden dat vrijwel iedereen in de schulden kan belanden. Zonder daar zelf perse 'schuld' aan te hebben. Een van de leidende principes van de actieagenda Utrechters Schuldenvrij is dan ook dat we schulden benaderen als 'debt', niet als 'guilt'.

Als je inkomen van de een op de andere dag wegvalt omdat je bedrijf of dat van je werkgever gedwongen moet sluiten, als je door gezondheidsproblemen geen geld meer kunt verdienen of als je een overheidsformulier verkeerd invult, kun je zomaar geconfronteerd worden met schulden die je niet kunt afbetalen. Wat volgt is een periode waarin mensen proberen om 'de tering naar de nering te zetten' en zo goed als mogelijk de schulden zelf op te lossen. Vaak lukt dat. Maar veel te vaak ook niet. De schulden lopen harder op dan ze afgelost kunnen worden. Of omdat het ene gat met het andere gevuld wordt om steeds weer een nieuwe crisis af te wenden.

Uit onderzoek blijkt dat mensen gemiddeld 5 jaar proberen zelf een oplossing te vinden voordat zij hulp vragen. In deze periode is er zoveel stress, op alle leefgebieden: van gezondheid en werk tot de opvoeding. Het is na zo'n tijd vrijwel onmogelijk om zonder schuldhelpverlening de problemen op te lossen. Toch ervaren mensen een hoge drempel om hulp te vragen, ook in Utrecht. Dat is ook niet gek. Een schuldhelpverleningstraject vraagt ontzettend veel inspanning, juist op het moment dat ze daar eigenlijk geen ruimte voor hebben.

Wie eenmaal de stap heeft gezet om hulp te vragen bij het oplossen van schulden heeft doorgaans behoefte aan rust én een helder perspectief: een toekomst waarin deze problemen zijn opgelost. De bestaande instrumenten van schuldhelpverlening komen hier niet (snel) genoeg aan tegemoet. De trajecten duren lang en vragen veel van inwoners. Inwoners met problematische schulden halen vaak de 'eindstreep' van de sanering niet. Voordat de schulden kunnen worden gesaneerd, hebben ze de

moed opgeven. Dat moet veranderen. Per 1 juni starten we daarom met de **Coronasanering schulden**.

Ontzorgen en sneller saneren

Het moeilijkste gedeelte van een schuldhulpverleningstraject is het begin. Daar gaat het dan ook het vaakst mis. De inwoner en de schuldhulpverlener moeten orde scheppen in een vaak chaotische administratie. En de inkomsten, bezittingen, uitgaven en schulden in kaart brengen. Toeslagen moeten worden aangevraagd, belastingaangiftes ingevuld, verzekeringen moeten worden geregeld. Ondertussen moet er ook nog aan *gezond financieel gedrag* worden gewerkt. Dit alles terwijl de deurwaarders en incassobureaus nog dagelijks aankloppen en druk uitoefenen om hun vordering betaald te krijgen. Hoe langer deze periode duurt, hoe meer stress er ontstaat, hoe groter de kans dat een deel van de benodigde acties niet lukt en de inwoner uitvalt.

In 2020 zat er gemiddeld bijna 11 maanden tussen het eerste gesprek met een schuldhulpverlener en de start van de sanering (het afkopen van de schulden met een saneringskrediet) of schuldbemiddeling (36 maanden aflossen naar draagkracht tegen finale kwijting). Deze periode willen we zeer sterk inkorten. Het streven wordt om binnen 8 weken na het eerste gesprek te starten met de sanering. Dat is niet altijd mogelijk, maar het stellen van dit doel geeft een duidelijke richting aan de schuldhulpverlening. De versnelling bereiken we door inwoners veel meer te ontzorgen en door alvast te saneren voordat de situatie in beeld is. Indien nodig verlengen we de periode met een stabilisatietraject van 4 maanden, waarin we rust brengen door contact op te nemen met schuldeisers en werken aan het wegnemen van belemmeringen voor de sanering.

Ontzorgen

Om de inkomsten, uitgaven, bezittingen en schulden in kaart te krijgen, waren we afhankelijk van wat de inwoner aanleverde. Door een wijziging in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening hebben we vanaf 2021 de bevoegdheid gekregen om het grootste deel van deze gegevens voor de inwoner te achterhalen. Vooruitlopend op een landelijke technische oplossing die dit uitvoerbaar maakt, kiezen we ervoor om Suwinet (een systeem dat we ook voor bijstand gebruiken) te raadplegen. Zo hoeven we minder aan inwoners te vragen dan voorheen.

Voor het deel dat de inwoners zelf moeten achterhalen, kunnen zij ondersteund worden door financieel vrijwilligers, praktisch ondersteuners en het buurtteam.

Sneller saneren

Een sanering is een bedoeld om een inwoner te helpen duurzaam schuldenvrij te worden. In de huidige situatie wordt voorafgaand aan de sanering zoveel mogelijk gedaan om nieuwe schulden na de sanering te voorkomen. Ook werd tevoren gewerkt aan een stabiel financiële situatie én een zo compleet mogelijk dossier. Dit leidde ertoe dat de saneringen die werden opgezet bijna altijd slaagden. De keerzijde was dat we met veel inwoners niet tot een sanering kwamen. Bijvoorbeeld omdat zij in de vicieuze cirkel zaten van verlamdende stress van de schulden, waardoor het niet lukt om zaken te regelen of het financiële gedrag te veranderen.

We starten daarom met de Coronasanering schulden al voordat aan alle voorwaarden voor financiële stabiliteit is voldaan. We hanteren het principe dat alles wat na de sanering kan, pas daarna wordt gedaan. Hiermee creëren we rust. Zo ontstaat ruimte bij de inwoner om te werken aan alles wat nodig is om in de toekomst schulden te voorkomen.

Risico's

Sneller saneren brengt echter het risico met zich mee dat het vaker voor zal komen dat toch weer nieuwe schulden ontstaan. We verwachten onder aan de streep echter meer Utrechters te kunnen helpen om duurzaam schuldenvrij te worden: omdat we aan het begin sneller ontzorgen, verwachten we daar veel minder uitval.

Een ander risico is dat er soms nog een oude schuld bekend wordt, terwijl het saneringsakkoord al is bereikt. We kunnen dit grotendeels voorkomen door systemen zoals BKR en Schuldenwijzer te raadplegen, waarmee de grootste schulden altijd bekend zullen zijn. Incidenteel kan er een onbekende schuld opduiken. In dat geval doen we de schuldeiser hetzelfde afkoopvoorstel. De extra aflossing kan echter niet door de inwoner worden betaald, omdat die al zijn volledige afloscapaciteit heeft ingezet. De gemeente vergoedt de afkoop in zo'n geval, als de inwoner niets te verwijten viel bij het onvermeld laten van de schuld.

Gedeeltelijke kwijtschelding van het saneringskrediet

Schuldhulpverlening voelt voor veel inwoners als een traject zonder einde. Gemiddeld vragen mensen pas na 5 jaar hulp. Dan duurt het nog bijna een jaar tot er een oplossing komt. De oplossing zelf (een sanering) duurt dan ook nog eens 3 jaar. Zo wordt het leven van mensen met schulden gemiddeld 9 jaar beheerst door problemen die in een paar maanden tijd kunnen ontstaan.

Wij vinden het onacceptabel dat dit zo lang duurt. We zetten daarom in op verkorting van alle drie de fases. 1. De hulpvraag halen we naar voren door vroegsignalering, we verlagen de drempels en maken schuldhulp beter bekend met een campagne. 2. De periode tussen eerste gesprek en sanering verkorten we door veel sneller te saneren. 3. De sanering zelf willen we ook verkorten. Daarin zijn we niet de enige, zo bleek uit de kamerbrede steun voor de [motie Jetten](#) waarin wordt gevraagd een kortere schuldsanering te onderzoeken. Het kabinet wilde de motie echter niet uitvoeren.

De knop waar we wel aan kunnen draaien is gedeeltelijke kwijtschelding van het saneringskrediet dat we zelf verstrekken. Bij gebrek aan alternatief maken we daar gebruik van. We maken het mogelijk dat het laatste jaar aflossing wordt kwijtgescholden, met een maximum van € 1.000 per huishouden. Dat doen we als de inwoner geen nieuwe schulden heeft laten ontstaan en werkt aan een duurzaam schuldenvrije toekomst. Inwoners kunnen hierdoor maximaal een jaar eerder schuldenvrij zijn. Deze kwijtschelding is eenmalig. De kwijtschelding is vastgelegd in de gewijzigde beleidsregel Schuldhulpverlening gemeente Utrecht.

Hiermee bieden we perspectief en zorgen we dat inwoners weer volledig mee kunnen doen in de maatschappij, zonder schulden. Dat is niet alleen goed voor de inwoner. Het heeft ook positieve gevolgen voor de gemeente en de maatschappij. Schuldhulpverleningstrajecten duren korter, we betalen minder lang voor 'schuldenbewind', de kans op werk neemt toe en de gezondheid van inwoners knapt er mogelijk ook nog van op.

Geen pilot

We verwachten in 2021 een forse toename van het aantal inwoners met geldproblemen, zeker als straks de steunmaatregelen en coulance aflopen. Om deze inwoners snel weer op weg te kunnen helpen naar een duurzaam schulden(zorg)vrij leven voeren we de Coronasanering breed in. Ondanks de naam maakt het niet uit of de schulden door Corona zijn ontstaan of daarvoor al. Ook kiezen we

niet voor een proef met een beperkte groep, omdat dat rechtsongelijkheid zou opleveren voor inwoners die niet in die groep vallen.

We willen wel het effect van deze interventie kunnen monitoren. Daarvoor meten we het aantal gestarte saneringen en de duur tussen het eerste gesprek en de sanering. Ook houden we bij hoe vaak kwijtschelding wordt verleend. We willen graag met het rijk optrekken bij deze monitoring. Hierover gaan we in gesprek.

Met deze werkwijze wijken we af van landelijke standaarden om een verbetering voor inwoners met schulden te realiseren. We hebben daarom contact gezocht met de branchevereniging voor schuldhelp (NVVK). Die zijn enthousiast over de Coronasanering schulden. Ook zijn we in gesprek met Schuldenlab NL, zodat de Coronasanering schulden bij succes kan worden overgenomen door andere gemeenten.

Kosten

De kosten voor de Coronasanering schulden bedragen de eerste jaren naar verwachting ongeveer € 100.000 per jaar en daarna zo'n € 125.000 per jaar. Deze kosten dekken we in 2021 en 2022 uit de extra middelen voor Werkpakket 2. In 2023 en verder dekken we de kosten uit de structurele middelen voor armoedebestrijding die vrijvallen na afloop van de actieagenda Utrechters Schuldenvrij.

Maatschappelijke baten

De stress van problematische schulden werkt belemmerend op allerlei leefgebieden, zoals gezondheid, sociale participatie, opvoeding en werk. Door de Coronasanering schulden wordt deze stress sneller weg genomen én bieden we inwoners veel eerder perspectief op een schuldenvrij leven. Dat is niet alleen goed voor de inwoners met schulden, maar ook voor de stad en de maatschappij als geheel.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,